

Вшанування 80-их роковин Волинської трагедії

У п'ятницю 7 липня 2023 р. у Варшаві, за участю римо-католицького і греко-католицького духовенства, почалися заходи з нагоди вшанування 80-х роковин Волинської трагедії. Богослужіння прощення та примирення відбулося у вршавській архикафедрі Святого Івана Хрестителя. Очолили їх липня Блаженніший

Святослав, Отець і Глава УГКЦ, та архиепископ Станіслав Гондецький, голова Конференції Католицьких Єпископів Польщі.

На закінчення богослужіння архипастирі підписали спільну заяву про прощення та примирення народів.

(Продовження на 2 сторінці)

Вроджене прагнення

«Любові до Бога неможливо навчити» — написав св. Василій Великий у «Грунтовно викладених правилах у запитаннях і відповідях». Чи виникає з цього, що заповідь любити Бога всім еством, про яку чуємо від Ісуса в 15-ту неділю після Зіслання Святого Духа (Мт 22,36-46) вимагає від людини чогось непосильного? Ні, пояснює великий Кападокієць. Як ми не навчилися від когось іншого радіти світлові чи життєлюбства, ані хто інший не навчав нас любити батьків, так само, а то й більшою мірою, неможливо від когось навчитися любові до Бога. Бо вона закладена в людину від народження, це якимось «можна сказати, вроджене прагнення, яке саме по собі спонукає нас до спілкування в любові».

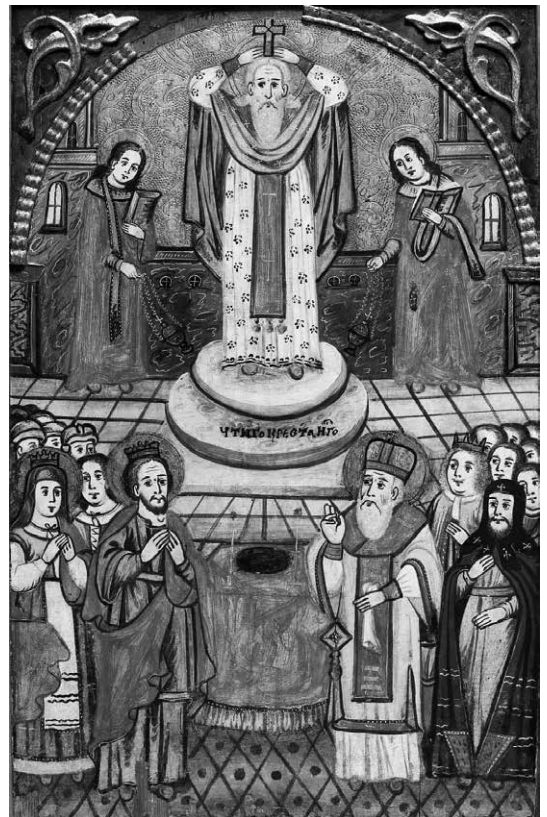
Як тоді з любов'ю до ближнього? «Чи маємо від Бога й сили для виконання цієї заповіді» — питає Василій і пояснює: «Отож, чи хто не знає, що людина — істота лагідна й товариська, а не дика й усамітнена? Немає нічого більш характерного для нашої природи, як жити в спільноті, відчувати потребу один в одному й любити ближнього».

Досконалий вчитель не міг не вказати на приклади святих, які, виконуючи першу заповідь, виконали й другу. Василій пригадує Мойсея і Павла. Перший «виявив таку любов до братів, що захотів, щоб його викреслити з книги Божої, в якій був записаний, якщо не буде прощено гріхів народу (Вих 32,32)». Другий «наважився благи

У номері читайте:

- Вшанування 80-их роковин Волинської трагедії
- Празник Воздвиження Чесного Хреста
- Парафіяльні хрести пам'яті
- Проща «Слідами св. Йосафата»
- Перший після Шашкевича...
- Козацьке бароко
- Греко-католицький храм в Сурахіві
- Митрополит Михайло Кардинал Левицький
- Інтерв'ю: «В Австралії ми маємо...»

Воздвиження Чесного Хреста – 14 вересня

відлучення від Христа за своїх братів, рідних йому тілом (Рим 9,3), щоби, наслідуючи Христа, стати викупом за спасіння всіх».

Щоби сьогодні Слово Боже не звучало як розповідь про праісторичні події, треба взяти (Закінчення на 19 сторінці)

Вшанування 80-их роковин Волинської трагедії

(Продовження з 1 сторінки)

Текст спільної Заяви:

Орędzie

Arcybiskupa Większego Światosława
Szewczuka

Metropolity Kijowsko-Halickiego,
Zwierzchnika Ukraińskiego Kościoła
Greckokatolickiego

I Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego
Metropolity Poznańskiego,
Przewodniczącego Konferencji
Episkopatu Polski

W 80. rocznicę Rzezi Wołyńskiej

*„Gdzie wzmógł się grzech, tam jeszcze
obficie rozlała się łaska” (Rz 5, 20).*

Historia relacji między narodem polskim i ukraińskim jest pełna pięknych, dobrych i heroicznych czynów, ale, niestety, także trudnych i dramatycznych wydarzeń. Oba narody przyjęły chrzest w podobnym czasie, choć czerpiąc z innej chrześcijańskiej tradycji: jeden z bizantyjskiej a drugi z łacińskiej. Działo się to jeszcze w ramach jednego, niepodzielnego Kościoła. „Obydwa nasze narody przeżyły straszne tragedie XX wieku, doznając ogromnych zniszczeń ze strony totalitarnych reżimów – nazistowskiego, komunistycznego oraz skrajnego nacjonalizmu” (Komunikat ze spotkania przedstawicieli Kościoła katolickiego w Polsce i na Ukrainie, 9 czerwca 2015). Niestety, koniec XX wieku nie był dla naszej części Europy równoznaczny z końcem epoki zbrodni i czystek etnicznych, aż po próbę odmowy konkretnym narodom prawa do istnienia. Rosyjska agresja przeciwko Ukrainie rozpoczęła w 2014 r., która przybrała obecnie formę pełnoskalowej wojny, uświadamia nam na nowo, że pojednanie między naszymi narodami i współpraca wolnej Polski z wolną Ukrainą stanowią niezbędne warunki pokoju w naszej części Europy. W przeciwnym przypadku rozgrywanym zawsze będzie „ten trzeci”.

Pojednanie nie jest łatwym procesem. Wymaga wzniesienia się ponad zwykłą miarę sprawiedliwości, zwłaszcza ze strony tego, który w większym stopniu – często w sposób uzasadniony – czuje się ofiarą. Gdy użyta przez polskich biskupów w liście do biskupów niemieckich w 1965 r. formuła „udzielamy wybaczenia i prosimy o nie”

wzbudziła sprzeciw części polskich katolików. Episkopat Polski w liście do wierznych pisał: „«Nie ma ludzi niewinnych». Jesteśmy przekonani, że gdyby nawet tylko jeden Polak okazał się człowiekiem niegodnym, gdyby nawet tylko jeden w ciągu historii spełnił czyn niegodny, już mielibyśmy powód do wyrażenia: «przepraszamy», jeżeli chcemy być narodem ludzi szlachetnych i wielkodusznych, narodem lepszej

Блаженніший Святослав Шевчук і Митрополит Євген Попович з греко-католицьким духовенством під час торжеств у Варшаві.

przyszłości” (Słowo biskupów polskich o listach do Episkopatów na temat Millennium, 10 lutego 1966). Wszyscy bowiem „odczuwamy głęboką wewnętrzną potrzebę uznania różnych przejawów niewierności ewangelicznym zasadom, jakich nierzadko dopuszczali się chrześcijanie pochodzenia zarówno polskiego, jak i ukraińskiego (...). Czas już oderwać się od bolesnej przeszłości!” (Jan Paweł II, Homilia wygłoszona podczas Mszy św. beatyfikacyjnej, Lwów, 26 czerwca 2001).

Począwszy od 1987 r. podjęliśmy wiele wspólnych inicjatyw zmierzających do pojednania. Mówiliśmy otwarcie o trudnych sprawach, nazywając – między innymi – wydarzenia sprzed osiemdziesięciu lat na Wołyniu mianem „zbrodni i czystek etnicznych, [których ofiarami] stały się dziesiątki tysięcy niewinnych osób, w tym kobiet, dzieci i starców, przede wszystkim Polaków, ale także Ukraińców, oraz tych, którzy ratowali zagrożonych sąsiadów i krewnych” (Deklaracja Kościołów rzymsko- i greckokatolickiego w Polsce i na Ukrainie o pojednaniu, 28 czerwca 2013). W dziele pojednania bowiem nie chodzi o to, aby zapomnieć, ale, aby przezwyciężyć zło z przeszłości tak, by „dzięki oczyszczeniu pamięci historycznej wszyscy byli gotowi stawiać wyżej to, co

jednoczy, niż to, co dzieli” (św. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona podczas Mszy św. beatyfikacyjnej, Lwów, 26 czerwca 2001). Stąd także wspólne wezwanie do historyków o pomoc w ustaleniu prawdy o tamtych wydarzeniach, o rozmiarze dramatu, ale także o świadectwach świętości jaśniejącej pośród ciemności, być może na miarę rodziny Ulmów: „Apelujemy więc do polskich i ukraińskich naukowców o dalsze badania oparte na źródłach i o współdziałanie w wyjaśnianiu okoliczności tych przerażających zbrodni, jak również sporządzenie listy imion wszystkich, którzy ucierpieli. Widzimy też potrzebę godnego upamiętnienia

ofiary w miejscach ich śmierci i największego cierpienia” (Deklaracja Kościołów rzymsko- i greckokatolickiego w Polsce i na Ukrainie o pojednaniu, 28 czerwca 2013). Dzisiaj, po odkryciu masowych grobów w Buczy, Irpieniu czy Hostomlu wszyscy rozumiemy, jak bardzo ważne jest jednoznaczne nazwanie sprawców, ekshumacja ofiar, uszanowanie ich prawa do godnego pochówku oraz ludzkiej pamięci.

Najpierw należy jednak zauważyć, iż często osoby dążące do pokonania w sobie poczucia krzywdy, myślą przebaczenie z pojednaniem, tymczasem są to dwa różne, choć ściśle ze sobą połączone, doświadczenia. Przebaczenie uprzedza pojednanie. Przebaczenie ma charakter doświadczenia wewnętrznego. Dokonuje się ono w głębi serca i nie zależy od bliźniego. W pojednaniu natomiast konieczne jest zaangażowanie wszystkich stron uwikłanych w konflikt. Może ono być budowane dopiero na wzajemnej wymianie przebaczenia. Pojednanie może być budowane tylko na prawdzie i sprawiedliwości.

Po latach wspólnych działań biskupów polskich i ukraińskich obu obrządków na rzecz pojednania można dzisiaj powiedzieć, że na papierze zostało ono już osiągnięte. Nie spieramy się między sobą odnośnie →

Воздвиження Чесного Хреста

“Почитання святого Господнього хреста, — каже слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький у своєму посланні про святий хрест, — це одна з найважливіших сторінок почитання Бога Чоловіка... Знак святого хреста, роблений на собі, це один з найстарших звичаїв християн”.

Святий хрест — це вічно живий символ безконечної Божої любові до нас, грішних, символ Христової жертви, символ нашого відкуплення і спасення, символ Христової перемоги над смертю і дияволом. Віддаючи честь святому хресту, ми віддаємо честь Христовій жертві, мукам і смерті. Кладучи на собі знак святого хреста, ми кожного разу визнаємо свою віру в нашого Спасителя.

Східна Церква так високо почитає святий хрест, що встановила в його честь аж кілька празників у році. Найбільший празник у честь святого Господнього хреста — це празник Всесвітнього Воздвиження Чесного і Життедайного Хреста. Тож погляньмо на історію його установаження та на різні обряди воздвиження.

Празник Воздвиження Чесного Хреста належить до дуже давніх празників, але, як історія знайдення святого Господнього Хреста, так й історія встановлення празника покриті серпанком різних легенд і тут нелегко відрізнити історичну дійсність від звичайної легенди.

Треба завважити, що у святкуванні цього празника не йдеться про

звичайне почитання-поклоніння святому хрестові, яке буває в Хрестопоклонну неділю. Тут йдеться про зміст свята та про що говорить сама назва празника: ВОЗДВИЖЕННЯ, що значить ПІДНЕСЕННЯ, тобто окремий урочистий обряд почитання і прослави святого хреста.

Історики Східної Церкви назагал погоджуються, що передусім дві події сприяли встановленню цього празника: віднайдення святого Господнього хреста в IV ст. і його повернення з перської неволі в VII столітті.

Встановленню празника Воздвиження передувало віднайдення святого хрестного дерева, на якому помер Ісус Христос. Християнська традиція передала нам кілька різних легенд щодо віднайдення святого хреста, з яких аж три приписують це святій Єлені († к. 330), матері цісаря Костянтина Великого. Віднайдення святого хреста мало бути в 326 році.

Історики, які згадують про віднайдення святого хреста, нічого не говорять про його перше воздвиження відразу після віднайдення, що оповідає нам побожна традиція. Грецька Церква відзначає пам'ять віднайдення святого хреста 6 березня. Цей церковний празник у Пролозі має назву: “Віднайдення Чесного Хреста, що його віднайшла блаженна Елена”. Латинська Церква святкувала цю подію 3 травня, але при реформі празників за папи Івана XXIII у 1960 році це свято викреслено з церковного календаря.

Початок празнику Воздвиження дало посвячення храму Господнього Воскресіння, який збудував святий Костянтин Великий на Голготі в Єрусалимі. Це посвячення відбулося дуже вчисто за єрусалимського єпископа Макарія 13 вересня (за старим стилем) 335 року. Наступного дня після посвячення храму було вчисте воздвиження віднайденного святого хрестного дерева. Під час воздвиження народ багато разів просив: “Господи помилуй”. Відтоді Східна Церква щорічно святкує пам'ять посвячення храму Господнього Воскресіння за старим стилем 13 вересня, а празник Воздвиження Чесного Хреста 14 вересня.

Друга важлива подія, що зробила загальним празник Воздвиження на Сході й на Заході, — це повернення святого Господнього хреста з перської неволі. Перський цар Хозрой у 614 році здобув Єрусалим і забрав Господній хрест до своєї столиці в Ктесифоні. Через чотирнадцять років цісар Іраклій (610-641) після перемоги над персами відшукав святий хрест і приніс його до Єрусалима, де 14 вересня (за старим стилем) відбулося друге вчисте воздвиження-піднесення святого хреста. Відтепер празник має назву “Всесірне — це є всесвітнє — Воздвиження Чесного й Життедайного Хреста”. Оскільки празник Воздвиження нагадував про Христове розп'яття і смерть і прирівнювався до Великої п'ятниці, то від найдавніших часів свята Церква наказувала в цей день дотримуватися строгого посту.

Джерело: «Ближче до Бога»

do faktów z niedawnej przeszłości oraz ich oceny. W ostatnich tragicznych miesiącach zostało to przełożone na konkretne czyny wynikające z poczucia bliskości, także tej emocjonalnej, z naszymi braćmi w nieszczęściu. Miliony Polaków otwarły swoje domy i swoje serca dla uchodźców z Ukrainy. Polski rząd okazuje konkretną pomoc zarówno ukraińskim uchodźcom, jak i ukraińskiemu państwu. Czynimy to z powodu nakazu Ewangelii, ale także ze świadomością, że tym razem to Ukraińcy walczą „za wolność naszą i waszą”. Paradoksalnie, skutkiem rosyjskiej próby unicestwienia narodu ukraińskiego jest wzajemne zbliżenie między naszymi narodami. „Gdzie wzmógł się grzech, tam jeszcze obficiej rozlała się łaska” (Rz 5,20).

Naszim patronem na drodze polsko-ukraińskiego pojednania jest św. Jan Paweł

II. Powinniśmy pamiętać o jego osobistej inicjatywie i osobistym patronacie nad początkiem tego procesu. Na początku swego pontyfikatu mówił on: „Ukraińcy powinni czuć się dowartościowani. (...) Kościół nie ma prawa odbierać im historycznej prawdy o nich w imię ekumenizmu” (św. Jan Paweł II, Przemówienie do Rady Głównej Episkopatu Polski, Jasna Góra, 5 czerwca 1979). W duchowym dojrzywaniu do przekraczania indywidualnych i narodowych egoizmów potrzebujemy świętego patrona, aby prowadził nas ścieżkami nawrócenia.

Wierzmy, że w tych trudnych dniach zapisujemy kolejne ważne karty w księdze pojednania tak, abyśmy potrafili ułożyć naszą wspólną przyszłość jak wolni z wolnymi i równi z równymi. „Chrześcijananie obydwu narodów muszą iść razem w imię jedynego Chrystusa, ku jednemu

Ojcu, prowadzeni przez tego samego Ducha, który jest źródłem i zasadą jedności. Niech przebaczenie – udzielone i uzyskane – rozleje się niczym dobroczynny balsam w każdym sercu” (św. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona podczas Mszy św. beatyfikacyjnej, Lwów, 26 czerwca 2001).

† Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu
Polski

† Światosław Szewczuk
Arcybiskup Większy Kijowsko-Halicki
Zwierzchnik Ukraińskiego Kościoła
Greckokatolickiego

Warszawa, dnia 7 lipca 2023 roku
(tekst Заяви і фото за сайтом Перемисько-Варшавської Архїєпархїї УГКЦ)

Парафіяльні хрести пам'яті

– проща греко-католицьких вірян до Хшанова

Щоби реально зрозуміти феномен Хшанова у житті УГКЦ у Польщі, треба нам пригадати собі (вивчити) деякі події, що пов'язані з особою отця митрата Мирослава Ріпецького, який до акції «Вісла» був парохом села Ліски (гміна Долгобичів Грубешівського повіту Люблінського воєводства). Отець Мирослав у своїх записках-щоденниках про 6 липня 1947 писав саме так: Неділя. Відчитав Службу Божу [перша Божественна Літургія у Хшанові] в провізорній каплиці, улаштованій в шкільний залі.

Слід згадати, що перша Божественна Літургія у Хшанові була відслужена уже два дні після приїзду о. Мирослава до Хшанова. З огляду на відсутність греко-католицьких богослужінь у тодішньому громадському просторі, у перших роках після акції «Вісла» до Хшанова приїжджали сотні мирян, які прагнули надалі залишитися вірними формально неіснуючої Церкви.

У суботу 08.07.2023 р. на передодні Свята Верховних Апостолів Петра і Павла невелика місцева громада греко-католиків прийняла сотні мирян та священників з усієї території Ольштинсько-Іданської Єпархії. Божественну Літургію очолив Владика Аркадій Трохановський. На літургії присутнім був також, запрошений організаторами свята, єпископ-помічник Елцької дієцезії Даріюш Залевський. Співав церковний хор з парафії Бані Мазурські.

У проповіді Владика Аркадій зокрема нагадав істину, що: «Святі Апостоли

Петро та Павло пригадують про Бога, про Божі Заповіді про Заповідь Любові та що у Верховних Апостолів був один дороговказ: навернення, віра, молитва, Заповіді, Пресвята Євхаристія та Покаяння». Владика звернув увагу також на факт, що наша церковна громада переживає кризу, яка пов'язана із зменшенням кількості вірних та браком священних і монаших покликань. Особливо

дзвінко зазвучали слова: «Церква це не супермаркет до якого прийду, виберу те, що для мене важливе, та вийду!»

Після Літургії Владика звершив чин освячення води та ікони Верховних Апостолів Петра і Павла. Відтак усі прочани скріпили свої тіла спільною трапезою.

Я до Хшанова приїхав вдруге. Мене дуже позитивно вразило число прочан, які приїхали майже з усієї території нашої Єпархії. Серед них було багато родин з малими дітьми, що свідчить про присутність молодого покоління у житті Церкви.

Особлива подяка належиться організаторам свята, які підготували на

найвищому рівні торжество й смачний поштунок для всіх прочан. Важливим було те, що поштунок не був передбачений лише для групи запрошених гостей, а навпаки, був передбачений для всіх.

Важливим внеском у проведення свята була також праця байкерів (групи українських мотоциклістів), які забезпечували порядок та дбали про безпеку прочан.

Сягаючи думками до щойно минулого, гадаю, що потрібно нам постійно пригадувати пам'ять о. Мирослава Ріпецького та інших священників й мирян, завдяки яким ми надалі існуємо як Церква та громада, добачувати свій обов'язок продовження їхнього подвигу та відвідин Хшанова кожного року.

Михайло Притула

* * *

Двадцять років тому на майдані перед давнім домом отця Мирослава Ріпецького в Хшанові, в саду перед капличкою стали появлятися дерев'яні хрести-символи. Їх почали встановлювати наші парафії, як знак пошани до цього особливого місця, а також як ясну ознаку того, що переселені на Вармію та Мазури українці греко-католики живуть, існують, розвиваються й не забувають того, ким вони є. З кожним роком христів прибуває і сьогодні вони утворюють своєрідний парк-меморіал.

6 липня 1947 року у своєму записнику о. Ріпецький занотував: «Неділя. Відчитав Службу Божу в провізорній каплиці, улаштованій в шкільній салі». 8 липня 2023 року, 76 літ від переселення, в Хшанові маємо свою регулярну →

Паломники із Білостоку з парохом о. Андрієм Залевським SVD.

Проца «Слідами св. Йосафата» у 400-ліття його мучеництва

16-17 червня 2023 року для парафіян Венгожевського деканату — з Гжицька, Венгожева, Круклянок, Видмін — була нагода відвідати важливі та символічні місця, позначені історією та духовністю нашої Церкви.

Цього року відзначаємо 400-ліття мученицької смерті св. священномученика Йосафата Кунцевича (1580-1623) — видатного церковного діяча, богослова, через життя якого, працю, служіння Богові, Церкві, народові, через його страждання і мученицьку смерть, наша Церква зробила свій внесок в історію Вселенської Церкви давши приклад, як треба думати, жити, діяти, терпіти і навіть умирати за здійснення Христового Заповіту: «Щоб усі були одне».

У цьому ювілейному році, присвяченому св. Йосафатові, в УГКЦ відбувається багато подій, пов'язаних з особою св. Йосафата Кунцевича, які мають на меті відродити культ почитання його як святого.

Нашу прощу ми розпочали відвідинами Білої Підляської, в якому понад 200 років переховувались мощі св. Йосафата, які намагались за всяку ціну знищити вороги Христової Церкви. Була у нас нагода оглянути палац родини Радивилів, яка впродовж довгих

парафію, а Божественні Літургії з нагоди празника святих першOVERХОВНИХ апостолів Петра і Павла, служені перед іконою Матері Божої Неустанної Помочі, згромаджують численних паломників. Колись були це виселенці, сьогодні їхні нащадки, а останнім часом ще біженці від московитської агресії в Україну.

Другий раз до Хшанова групу біженців привіз о. Андрій Залевський SVD, парох парафії Святої Трійці з Білостока: «Я дуже зрадив, коли минулого року приїхав сюди зі своїми парафіянами і побачив тут, поміж іншими, й хрест нашої парафії. Для всіх нас, а особливо для мене особисто, дуже важливо приїхати в таке місце й побачити інших людей, яких багато, всі святково одягнені, а всіх нас і нашу віру це дуже скріплює. Все показує, що нас багато і ми могутня громада. А зокрема це важливо для наших прафіян-біженців, які знайшлися серед нас через воєнну хуртовину».

(Закінчення на 19 сторінці)

років переховувала у своїй родинній каплиці мощі св. Йосафата. Також відвідали колишню церкву оо. Василіян у Білій — тепер це римо-католицький храм.

Перший день прощі продовжився відвідинами Пратуліна — місця мучеництва Пратулинських мучеників

Божественна Літургія в Пратуліні.

Каплиця в маєтку Радивилів у Білій Підляській, в якій зберігалися мощі св. Йосафата Кунцевича.

давньої Унійної Церкви. У Пратуліні учасники прощі помолились ввечері 16 червня Святою Літургією в парафіяльному римо-католицькому храмі та відвідали паломницький центр, присвячений пратулинським мученикам.

Наступного дня — 17 червня — день розпочався спільною участю на Святій Літургії, яку ми молились у каплиці Дому Паломника в Пратуліні, а тоді у першій половині дня ми вирушили до Санктуарію «Святої Води», біля Білостока. Цей

санктуарій знаходиться на місці давнього василіянського монастиря. Також цього ж дня ми відвідали давній василіянський монастир у Супраслі.

Не бракувало у нашій спільній літургійній молитві намірення за мир в Україні та припинення війни за посередництвом св. Йосафата і Пратулинських мучеників.

Проца «Слідами св. Йосафата» була дуже багатою духовно; учасники прощі мали можливість досвідчити церковне

багатство нашої Церкви, представлене великими постатями минулого — св. священномучеником Йосафатом і Пратулинськими мучениками. Духовні скарби, які ми отримуємо через заступництво наших святих і блаженних, є для нас дороговказами нашого щоденного християнського життя.

Велика подяка усім учасникам прощі за участь і спільну молитву!

Текст — ієром. Василь Парасюк ЧСВВ
Фото — Орест Крупа

Obraz księdza

w IV części *Dziadów* A. Mickiewicza

IV część *Dziadów* powstawała w Kownie w latach 1820 — 1821, a wydana została wraz z częścią II w 1823. Oba te dramaty są nazywane *Dziadami wileńsko-kowieńskimi*. Interesujący nas utwór dzieje się w dzień zaduszny między godziną dziewiątą wieczorem, a północą w domu księdza greckokatolickiego. Przebywa on razem ze swoimi dziećmi:

Ksiądz

Dzieci, wstawajmy od stoła!
Teraz, po powszednim chlebie,
Klękajcie przy mnie dokoła,
Podziękujmy Ojcu w niebie.
Dzień dzisiejszy Kościół święci
Za tych spółchrześcijan dusze,
Którzy spomiędzy nas wzięci
Czyscowe cierpią katusze.
Za nich ofiarujmy Bogu, (*rozklada książkę*)
Oto stosowna nauka.

Można się zastanawiać tutaj, czy nie chodzi tutaj o księdza prawosławnego, który też może mieć żonę i dzieci. W przeciwieństwie do niego ksiądz unicki wierzy w czyściec i uznaje datę dnia zadusznego, odmienną od prawosławnej. Do niego przychodzi Pustelnik, który, jak sam twierdzi, jest trupem, lecz jest tylko umarły dla świata. Błąka się od trzech lat po świecie i chce, aby Ksiądz wskazał mu prawdziwą drogę, lecz ten mówi mu, że on tylko prostuje błędne ścieżki.

Jednocześnie cały czas daje dowody swojej zdroworozsądkowej postawy, bo „po smutkach wesele”. Pyta w końcu Pustelnika, czy ten zna Ewangelię, na co uzyskuje pytanie, czy zna on nieszczęście. Ksiądz uważa, że Pustelnik jest nie tyle owionięty miłością, co chory:

Ksiądz

Podzielał twoją boleść, nieszczęśliwy bracie!
Lecz może jest nadzieja? Są różne sposoby.
Słuchaj, czy już od dawna doświadczasz choroby?

W czasie, gdy bije zegar, odmierza on trzy godziny. Właśnie w pierwszej z nich Pustelnik mówi o swojej romantycznej miłości. Zdaniem Księdza Stwórcza wybaczy wszelkie grzechy:

Ksiądz

Uspokój się, uspokój! Przyjm słowo pociechy!
Ach, tak okropne bole, moje dziecię,
Za twe na ziemi jakiegokolwiek grzechy
Przyjmie w rachunku Bóg na tamtym świecie!

DZIADY, część IV

Rys. Czesława Jankowskiego

... kóż to jest na progu?
ktoś ty taki? ... po co? ... na co?
Ach, trup, trup! upiór, ładaco!

Pustelnik w gościnie u Księdza.

Dla Pustelnika świadomość tego, że, jak mówi Ksiądz, co Bóg złączył, zakończy się pomyślnie, oznacza tylko dodatkową katoregę, bo przypomina on sobie tragedię rozstania. Mówi on także o własnych doświadczeniach:

Ksiądz

Młodzieńcze, ja głęboko czuję, co cię boli!
Lecz słuchaj, są tysiące biedniejszych od ciebie.

Ja sam już nie na jednym płakałem pogrzebie.

Po ojcu i po matce już mówię pacierze,
Dwoje małych dzieciątek aniołkami w niebie;

Ach, i moja współniczka szczęścia i niedoli,
Małżonka moja, którą kochałem tak szczerze!...

Ale cóż robić? Pan Bóg daje, Pan Bóg bierze!

Niechaj się dzieje według Jego świętej woli.

Ksiądz uważa, że człowiek jest poddawany przez Boga bolesnej próbie i tylko On może przebaczyć wszystkie zbrodnie i występki. Pustelnik zachowuje się, jak obłąkany, miłość go przenika w stopniu ekstremalnym. W pewnym momencie zaczyna bić zegar

i gaśnie jedna świeczka. Po krótkiej rozmowie Pustelnik wyjawia swoje imię — Gustaw. Ksiądz natychmiast przypomina sobie, że był on jego uczniem. Niedługo potem gaśnie druga świeca i bije zegar. To godzina rozpacz, w której bohater żali się na swoje zmarnowane życie. To nieszczęśliwa miłość go przywiodła go do takiego rozdzierającego stanu. Ksiądz stara się przekonać Gustawa, że prócz Boga i duszy na świecie wszystko przemija — wszystkie szczęścia i niedole. Ten racjonalizm Księdza w konfrontacji z doświadczeniami Gustawa przypomina fakt, że otoczenie się przez tego ostatniego „księgami zbójceckimi” spowodowało, że jego życie, stylizowane na romantyczne natchnienia, przyniosło mu zgubę. To wina Księdza, który nauczył go czytać, choć wybór lektur był już sprawą indywidualną. Zdaniem Księdza pozostaje tylko płacz, lecz ból przypomina pokazuje, że trawi on ludzi, ale nie zmienia rzeczywistości. Ma on przy tym świadomość łaski, którą daje Stwórca:

Ksiądz

O! łza ta nie jest gorzka, gdy w obecne troski
Przypomnianego szczęścia miesza nektar boski;
Czułość ją u ludzkości wylewa ołtarza,
Gorzka trucizną sączą tylko łzy zbrodniarza.

W pewnym momencie zaczyna bić zegar i gaśnie kolejna świeca. Gustaw mówi wprost, że wybiła już godzina miłości i rozpacz, a teraz nastąpi godzina przestrogi. Nieco wcześniej Ksiądz z obawą twierdzi:

Ksiądz

Ach! Włosy mi się jeżą, drżą pode mną nogi,
W imię Ojca i Syna! Co to wszystko znaczy? →

Календарна реформа

– 1 вересня УГКЦ переходить на новий календар

З 1 вересня Українська Греко-Католицька Церква переходить на новий календарний стиль. Про це вирішив Архиєрейський Синод, що відбувся 1–2 лютого 2023 року в Брюховичах біля Львова. На сьогодні дане рішення торкається святкування лише нерухомих свят. Пасхалія, тобто усе, що стосується святкування Пасхи, залишається такою ж, як дотепер.

- За візантійською традицією літургійний рік починається 1 вересня. Тому на новий стиль УГКЦ переходить саме з 1 вересня.
- Календарна реформа матиме два етапи. Перший етап стосується нерухомих свят (Різдво Христове — 25 грудня, Богоявлення — 6 січня, Благовіщення Пресвятої Богородиці — 25 березня, Покрова Пресвятої Богородиці — 1 жовтня та інші), а другий — святкування Пасхи. Наразі між світовими християнськими Церквами ведеться дискусія щодо спільної оновленої Пасхалії, яка дасть змогу цілому християнському світові святкувати Пасху разом. Це рішення має назріти до 2025 року, коли ми святкуватимемо річницю Нікейського собору 325 року.
- На рішення УГКЦ перейти на новий календар саме зараз вплинула суспільна зміна, яка відбулася в останньому півріччі — ще на початку 2022 року питання календаря розділяло українців. Пізніше, зокрема через війну, одноставність українців

щодо цього питання почала зростати. Більшість наших вірних (понад 90 %) на сьогодні підтримують таку реформу.

- Громади, які не готові перейти вже тепер, мають перехідний період до 1 вересня 2025 року. Чування над такими громадами є компетенцією місцевого єпископа, він має право дати їм дозвіл, вислухавши їхнє прохання. Але це дозвіл на означений термін — до вересня 2025 року. Тобто навіть та громада, яка просить дозвіл лишитися на старому календарі, мусить працювати над переходом до нового.
- Блаженніший Святослав висловив сподівання, що православні брати підуть слідом за УГКЦ. «Я би хотів, щоб наш досвід календарної реформи міг їм послужити. Ми рухаємося до однієї мети, але різними способами» — зазначив Глава УГКЦ.
- Щодо єпархій УГКЦ за кордоном, ми маємо дві єпархії, які принципово не прийняли реформу григоріанського календаря. Це єпархії в Англії та Австралії. Свого часу вважалося, що перехід на григоріанський календар — це наслідок колонізації. Деякі громади навіть присягали, що ніколи на нього не перейдуть. Але ця рана вже поволі загоюється. Більшість старокалендарних парафій складається з нової еміграції. Коли Україна почне рухатися вперед, усі попередження поволі відходять

і в діаспорі. Таке сподівання висловив Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав.

Синод Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви

Дати найважливіших свят:

- **8 вересня** — Різдво Богородиці;
- **14 вересня** — Воздвиження Чесного та Животворящого Хреста Господня;
- **21 листопада** — Вхід у Храм Богородиці
- **6 грудня** — День Святого Миколая
- **25 грудня** — Різдво
- **26 грудня** — Собор Пресвятої Богородиці
- **31 грудня** — Щедрий вечір, день святої Маланки 2023
- **1 січня** — Новий Рік, Василя Великого
- **6 січня** — Богоявлення Господне.

Jednocześnie dziwi się on, że Gustaw wygląda jak nieżywy, z przejęciem mówi:

Ksiądz

W imię Ojca i Syna i Świętego Ducha!
Czego stoisz jak martwy? Zaglądasz na stronę?

Ach, oczy!... przebóg, jakby bielmem powleczone!

Puls ustał... ręce twoje zimne jak żelazo!
Co to wszystko ma znaczyć?

Gustaw pyta Księdza, czy wierzy on w piekło i w czyściec. Ksiądz odpowiada, że wierzy we wszystko, co jest regułą wiary:

Ksiądz

Ja we wszystko wierzę, Cokolwiek w Piśmie Świętym Chrystus nam ogłasza

I w co zaleca wierzyć Kościół, matka nasza.

Gustaw niejako przeciwstawiając się temu prosi o przywrócenie zniesionych Dziadów, obrzędu na cześć zmarłych, które pomagają czyśćcowym duszom.

Obraz Księdza w IV części *Dziadów* jawi się jako uosobienie racjonalizmu. Nie rozumie on cierpienie Pustelnika — Gustawa, nie zna potęgi miłości. Często operuje popularnymi porzekadłami, które tylko dowodzą jego konformistycznej osobowości. Wyraża przekonanie o wszechmocy Boga, który jest w stanie zniwelować wszystkie nieszczęścia. W konfrontacji ze swoim dawnym uczniem wypowiada tylko słowa, jakie mają dać mu ukojenie, nie rozumiejąc przy tym jego tragedii. Dramatyzmowi

tego bohatera Ksiądz przeciwstawia ortodoksyjną wiarę — jego zdaniem — ma ona zapobiegać wszelkim chorobom ciała i duszy, jednak po zetknięciu się z wybujałym indywidualizmem Pustelnika — Gustawa okazuje się ona niepełna, fragmentaryczna, urwana, bo wierzenia nie są w stanie ukoić wewnętrzznego rozdarcia młodego kochanka.

Krzysztof Biliński

[Krzysztof Biliński jest profesorem w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, kierownikiem Zakładu Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski. Zajmuje się głównie badaniem tematów i motywów religijnych w literaturze. Opublikował ponad 300 artykułów naukowych i popularnonaukowych.]

Перший після Шашкевича закликав земляків, щоби полюбили рідну мову

13 серпня 1873 у с. Яблунька (Богородчанський район, Івано-Франківщина, Україна), несподівано помер о. Антін Могильницький, священник УГКЦ, письменник, продовжувач справи «Руської Трійці». Депутат Галицького Сейму та віденського парламенту. Захисник інтересів галицьких українців, права народу на освіту рідною мовою. Захований І. Франком до будителів українців Галичини.

«Яко русин з роду, говорю я з глибини руського серця, що руський язык є цвітущий, совершенний і був колись язиком польського королівського двора і дворян... нині твердять наші противники, що руський язык не спосібний до шкіль, до науки...».

* * *

Антін Любич Могильницький народився 3 березня 1811 р. в с. Підгірках (тепер Калуського району, Івано-Франківської області) у родині священника. Дитячі роки провів у м. Солотвині, куди переїхала сім'я після смерті батька у 1813 р. Вітчизнолюбиво цікавився здібним, допитливим хлопцем. Лише у 16 років А. Могильницький став учнем гімназії у м. Бучачі. Через порушення гімназійних правил А. Могильницький змушений був міняти місце навчання (Чернівці, Львів) і закінчив гімназію у Будапешті. Далі А. Могильницький навчався у Львівській семінарії, яку закінчив у 1840 р. Займав спочатку посаду парафіяльного адміністратора в селах Хутарі, Стрийського округу, і Зборі, Калуського округу, а потім священника в с. Комарові, Станіславського округу. Одночасно працював і приватним учителем.

Літературну діяльність А. Могильницький розпочав 1838 р. Боротьба за рідну мову і літературу для народу стає його кровною справою, головним змістом його поезій і публіцистики. «Жите Могильницького від самого 1838 року до его смерті, — писав І. Франко, — було немов дзеркалом, в котрім /424/ досить живо відбилися пориви, надії та судьби галицько-руського народу». Революційні події 1848 р. пожвавили творчу і громадську діяльність письменника. В цей час він пише велику романтичну поему на матеріалі народних переказів «Скит Манявський», баладу

«Русин-воїн», збирається видавати літературний журнал. Наступ реакції після придушення революції зруйнував задуми письменника.

З 1859 року А. Могильницький жив у селі Бабче, Богородчанського округу. 1861 р. був обраний послом до крайового сейму та делегатом до державної ради у Відні, де 27 червня того ж року виступив з палкою промовою на захист народної освіти рідною мовою.

В останні роки свого життя письменник майже нічого не писав, стояв осторонь літературного і громадського життя. 13 серпня 1873 р., будучи проїздом у с. Яблінці, Богородчанського округу, А. Могильницький несподівано помер.

Обізнаний добре з античною і західноєвропейською літературами та багатьма іноземними мовами, А. Могильницький усвідомлював значне відставання української літератури і щиро прагнув внести свій посильний вклад у її рдзвиток. Кращими сторонами своєї творчості і громадської діяльності він розвивав передові ідеї М. Шашкевича. Це дало підставу І. Франкові твердити, що А. Могильницького цілком справедливо зачисляють до «перших будителів руського духа в Галичині».

На основі:

<http://litopys.org.ua/>

Рідна мова

Кожний нарід, хоть би дикий,
Любить свій родинний край,
Любить отцівські язика,
Свою мову і звичай.

Дикий, котрий в курній хаті
Довгу зиму сам сидить,
В сльоті, студені на маті
В лісах і вертепах спить.

Мильший ему край родимий,
Мильший отців тисний кут.
Як багатий світ ізмінний,
Где з золотих кубків п'ють.

Мильша ему отців мова,
Як бесіди глас чужий;
Хоть убога в красні слова,
Предці то забиток свій!

Завези го до палати,

Отець Антін Могильницький.

Най в золотім ложу спить:
Завсе він до своєї хати,
До ліп'янки затужить.

Сам невдячний син Бескидів
Згордив свій любимий рід,
Жичить мови від сусідів,
А до своєї чує встид!..

Ледве письмо з заграниці
В нашу землю загостить,
Як по воду до кирниці,
Кождий до него спішить!

І мудрості в нім шукає,
А мудрості — ані слід,
Нема правди — він читає
Повний блудів дивоглед (...)

* * *

Про видатного Галичанина о. Антона Могильницького, як будителя національної свідомості та громадського діяча і літератора, на сторінках редакційного місячника «Неділя» у 100-ліття від дня його народження, писав проф. Василь Щурат, український педагог, літературознавець, поет і перекладач (йому до 1914 р. належав найкращий віршовий переклад «Слова о полку Ігоревім» сучасною українською мовою).

Щурат В. Антін Могильницький — життя і творчість. «Неділя». 1911 р. Ч. 16 — 17. С. 9-10.

(Закінчення на 12 сторінці)

Козацьке бароко

– унікальний архітектурний стиль

Маємо в Україні архітектурний стиль, якому немає аналогів у цілому світі, тому що він характерний тільки центральним регіонам нашої країни, а Києву зокрема. Цей стиль найбільш поширився у XVII-XVIII ст. Його поява в Україні пов'язана з епохою визвольних війн, національним повстанням серед запорізького козацтва та пробудженням національної свідомості. Тут належить відзначити, Україна прийнявши європейське бароко надала йому рис національного стилю, збагатила місцевими мистецькими традиціями архітектури.

Сьогодні першим зразком архітектурного стилю українського бароко вважається церква св. Іллі у Суботіві, яка побудована у 1653 році за наказом гетьмана Богдана Хмельницького.

* * *

Поточного року минає 310-та річниця з часу народження Івана Григоровича-Барського (1713–1791), найвидатнішого представника стилю українського бароко, випускника Києво-Могилянської Академії. Його рід бере початок з міста Бар на Поділлі. Сім'я перенеслася до Києва, столиці, з якою пов'язане ціле його життя, зокрема з дільницею Поділ, де зреалізував він багато своїх проєктів. Зокрема у 1748–1749 рр. розробив він та побудував міський водогін, частиною якого був фонтан з павільйоном-ротондою, після перебудови на початку XIX ст. відомий під назвою «Самсон».

Серед відомих робіт архітектора: тридільні однобаневі та трибаневі церкви — надбрамна церква з дзвіницею в Кирилівському монастирі (1750–1760 рр.) та Покровська церква (1766 р.)

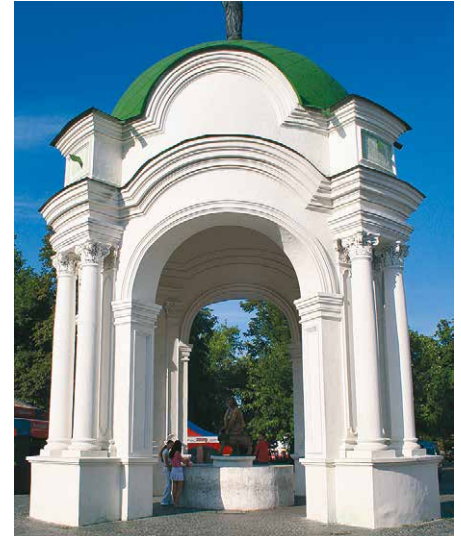
у Києві; хрещаті однобаневі баштоподібні церкви — церква в с. Лемеші (нині село Козелецького р-ну Чернігівської області) і церква Миколи Набережного в Києві (1772 р.), дзвіниця Петропавлівського монастиря в Києві (1761–1763 рр.), собор Різдва Богородиці з дзвіницею (1750-1760-ті рр.), храмовий комплекс Собору Різдва Богородиці та дзвіниця в Козельці.

Помер архітектор 11 вересня 1791 року у віці 78 років. Похований на київському Подолі біля збудованої ним церкви Богородиці Пирогощі.

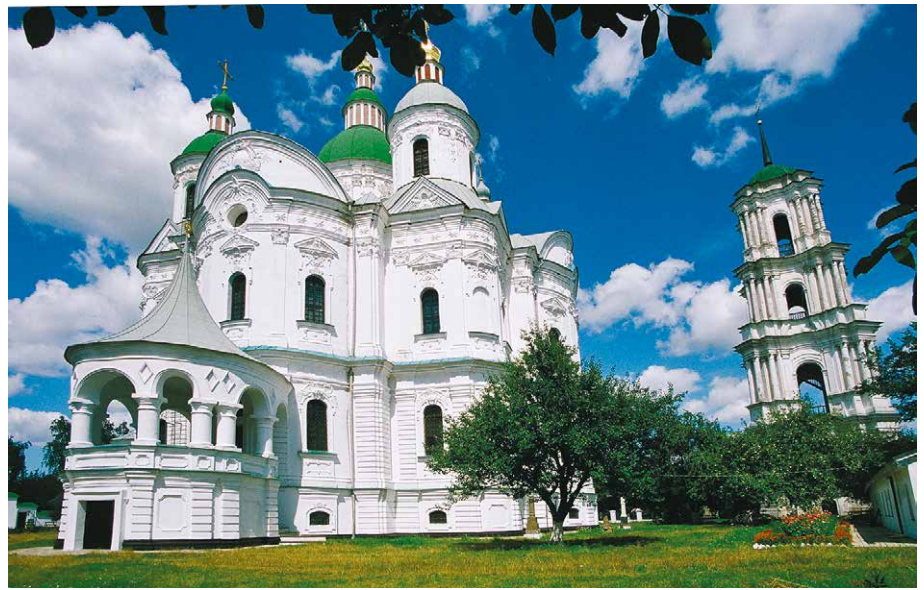
Найвидатніші будівлі І. Барського: трапезна церква Софійського монастиря (Київ), Покровська церква (Київ, Поділ), Церква Миколи Набережного (Київ, Поділ), будинок Петра (Київ, Поділ), Собор Різдва Богородиці (Козелець), Трьохсвятительська церква (Лемеші).

Сьогодні, вічно нетверезий московський варвар пробує знищити все, чого досягнула українська нація. Особливо терпить зовсім невинна історична архітектура.

За матеріалами із:
www.t.deco-creative.com.ua
— світлина: бт

Фонтан «Самсон», Київ, Поділ.

Храмовий комплекс Собор Різдва Богородиці та дзвіниця в Козельці.

Дзвіниця церкви Миколи Доброго. Київ.

Трьохсвятительська церква. Лемеші.

Богослужбові ризи єпископа

В які ризи зодягається до богослужіння священнослужитель — диякон, священник, єпископ — подає катехизм УГКЦ «Христос — наша Пасха» — офіційний текст віровчення Української Греко-Католицької Церкви. Ця книга висвітлює особливості богословської традиції УГКЦ, спираючися на Святе Письмо, спадщину Отців Церкви, душпастирів УГКЦ, рішення Вселенських та Помісних Соборів, богослужбових творів, та ін.

і священника; літургійний одяг єпископа уточнюється:

633. Священнослужителі звершують богослужіння в літургійних ризах, які символізують нове життя у Воскреслому Христі; пишністю і красою ризи виражають «благу красу» грядучого Божого Царства. Символіку риз виражають молитви на їх зодягання.

634. Першою літургійною ризою диякона, священника та єпископа є стихар

14), покликані до служіння літургійній спільноті.

637. Верхньою літургійною одежею єпископа є сакос (з грецької веретище), який символізує владу єпископа — слуги Христового — провадити народ Божий прикладом покаяння. Поверх сакоса єпископ носить омофор (з грецької наплічник) — знак того, що єпископ як добрий пастир, за прикладом Христа, опікується довіреною йому духовною паствою та йде шукати загублених овець (див. Мт. 18, 12). Набедреник — плат матерії, що її єпископ носить при поясі з правого боку, — вказує на «меч духовний», яким є Боже Слово (пор. Еф. 6, 17), і символізує учительську владу єпископа. На голову єпископ зодягає мітру (з грецької пов'язка), яка є зна-

ком духовної влади, дарованої єпископові Царем Небесним.

638. До відзнак єпископа належать жезл, панагія та мантия. Жезл, або посох, є знаком пастирського служіння, яке полягає у проводі й захисті пастви. Енколпій (з грецької — нагрудник) або Панагія (з грецької всесвята) — це кругла ікона

Одяг єпископа: 1 — стихар, 2 — сакос, 3 — нарукавники, 4 — митра, 5 — набедреник, 6 — пояс, 7 — мантия, 8 — малий омофор, 9 — великий омофор.

Катехизм УГКЦ складається з трьох частин: Віра Церкви, Молитва Церкви і Життя Церкви.

* * *

У третій частині Катехизму, Молитва Церкви, розділі (В): Храм — місце спільнотної молитви, підрозділі (5 а, б): Літургійні ризи диякона

(з грецької сорочка). Це довгий одяг, що вдягається через голову і спадає аж до п'ят. Стихар — це «риза спасіння й одежа радості», яка нагадує про світлу хрещальну ризу. На стихар диякон одягає оранта. Це довгий перев'яз, звішений через ліве плече, піднесенням якого диякон закликає вірних до молитви. Оранта символізує ангельські крила: диякони, як і ангели — «служебні духи» (Євр. 1,

Жезл.

Панагія.

Спасителя або Богородиці, яку єпископ носить на грудях на знак ревного і прилюдного сповідання віри. Архидиякоську мантию (або накидку), на яку нашито скрижалі — образи Старого →

Греко-католицький храм в Сурохові

– селі Олександра Фредро

Енциклопедичне видання «*Географічний словник Королівства Польського та інших слов'янських теренів*» (т. XI, 1890 р., Варшава) про Сурохів, місце народження драматурга, діда Митрополита Андрея Шептицького подає таку ось інформацію:

„**Surochów**, wś, pow. Jarosławski, w urodzajnej równinie (196 mt. n.p.m.), nad pot. Szkło (praw. Dopł. Sanu), przy kolei jarosławsko-sokalskiej. Posiada cerkiew drewnianą i murowany kościół rz.-kat., zbudowany w r. 1860, starożytny dwór, szkołę, gorzelnię, 2 młyny wodne, St. kol. (odl. o 10 klm. od Jarosławia), urząd poczt. Duża wieś liczy 209 dm. (13 na obszar więk. pos.) i 1163 mk.; 1037 gr.-kat., 100 rz.-kat. i 26 izrael. Pos. więk. (Kazim. hr. Badeniego) wynosi 405 roli, 8 łąk, 6 ogr., 7 past. i 2 mr. moczarów; pos. mn. 1410 roli, 139 łąk i 367 mr. past. Par. rz.-kat. w Jarosławiu. Do par. gr.-kat. należą: Sobiecin i Koniaczów. Proboszcz gr.kat. posiada 38 mr. 642 sąż. roli, 7 mr. 328 sąż. łąk i pobiera 177 złr. dodatku do kongruy. We dworze, dawniej dziedzicznym gnieździe hr. Fredrów, urodził się w 1793 r. jeden z twórców komedii polskiej, Aleksander hr. Fredro. S. graniczy na płn. z Koniaczowem, na wschód z Makowiskiem i Wietlinem, na zach. z Sobiecinem, a na pld. oblewa wieś San».

Запис із кінця XIX ст. сьогодні цікавий нам як історична довідка та інформація,

і Нового Завітів — та кольорові стрічки — символи посвяти Богові та місії навчати, освячувати і провадити Божий люд, єпископ носить на знак всецілої посвяти Богові та жертвовного служіння Церкви.

639. Літургійні ризи священнослужителів у нашій традиції є різних кольорів, відповідно до змісту богослужінь. Білі та золотисті вживають на Господські свята, блакитні — на Богородичні, зелені — на П'ятдесятницю, а червоно-пурпурові (або фіолетові) — на Великий Піст і на заупокійних службах.

(ред.)

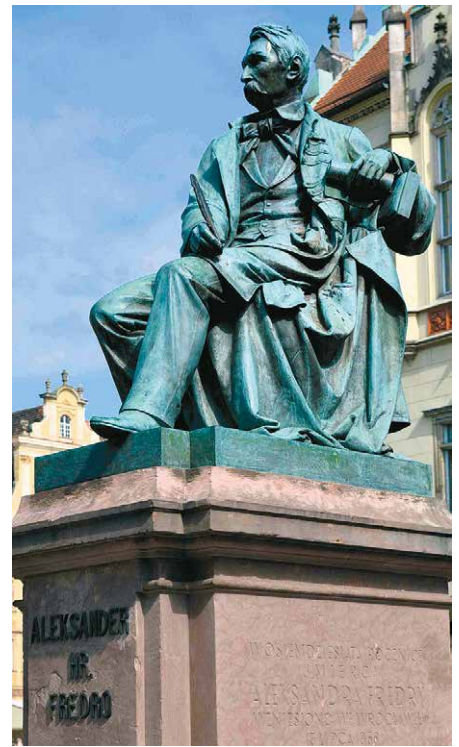
Ілюстрації (із посібника : «Пояснення храму і Божественної Літургії. Поведінка в храмі. Львів, видавництво Свічадо, 2016).

що саме в цьому селі народився видатний польський літератор епохи романтизму. Натомість з двора, в якому народився й мешкав у дитинстві, залишилося тільки місце і ще розпізнавальний парк. Немає вже також згадуваної дерев'яної церкви, а на її місці стоїть мурований, один з цікавіших та могутніших сільських галицьких храмів.

Дещо про українську церковну архітектуру

Варто в тому місці відкликатися до історії розвитку незалежницьких державотворчих змагань української нації, тому що мали вони суттєвий вплив на сакральну архітектуру. Розвивалася вона заодно на власних автохтонних основах, як і запозичала й асимілювала історичні європейські архітектурні стилі. Маємо тут на увазі три періоди розвитку й закорінювання на українських землях архітектурних стилів доби: Київської Русі, часів гетьманщини і років націєтворення кінця XIX і початку XX ст.ст.

(Закінчення на 12 сторінці)

Пам'ятник О. Фредро у Вроцлаві.

Церква св. Параскеви в Сурохові, сьогодні костел св. Міхала (архітектор О. Лушпинський).

Церква св. Дмитра в селі Оброшино (Україна). Архітектор О. Лушпинський.

Греко-католицький храм в Суροхові

(Закінчення з 11 сторінки)

«Хрест свободи» в Суροхові.

Це характерна церковна архітектура княжої доби, українського козацького бароко та національного (неоукраїнського, українського модерну) стилю. Останній, якого розвиток раптово перерваний був спалахом комуністичних революцій і виниклими на їхній

основі варварських державних режимів, від тридцяти літ успішно знову розвивається.

Окремо належить відзначити розвиток на українських землях й укорінення на них характерної (для різних регіонів України) самобутньої сакральної дерев'яної архітектури, зразки якої сьогодні занесені до списків світової спадщини Юнеско (в Польщі це церкви в Вівчарах, Квятоні, Радружі, Туринському, Хотинці, Смільнику, Поворознику й Брунарах).

Церква св. Параскеви (сьогодні костел св. Міхала Архангела) в Суροхові

Проект церкви в Суροхові (її збудували в 1912-1914 рр., між іншими, завдяки фундації Вігольда кн. Чарториського) належить відомому львівському архітектору **Олександрові Лушпинському**, одному з провідних виразників українського модерну (його зреалізовані проекти, це, між іншими, храми в с. Оброшино, Чернелів-Руський, Бориня, Серединки)

Будувати церкву в Суροхові почали у 1912 р., коли-то парохом села став о. Орест Гнатишак. Для зібрання відповідних коштів на будівництво храму, відзначає парафіяльна хроніка, на мешканців села була накладена «контрибуція» від морга ґрунту, яку платили всі. Коли були викопані фундаменти, було врочиство закладено наріжний камінь. У торжестві взяли участь місцеві й запрошені

священники, представники державної адміністрації, князь Чарториський, шляхта з сусідських фільварків, вчителі з учнями, багато вірян. Акта й документи про храм склали до скляної урни, запечатали в цинкованій скринці й поклали при наріжному камені. Кожен присутній достойник вдаряв три рази в камінь й кидав добровільну пожертву в австрійських монетах. Церкву будували тільки вісімнадцять місяців. Освятив її Владика Йосафат Коциловський.

Храм проекту Олександра Лушпинського дуже характерний. Це монументальна споруда збудована на плані грецького хреста. Накрита трьома восьмигранними куполами зінченими маківками з однорамними стилізованими хрестами. Перед церквою встановлений історичний «хрест свободи».

Українське населення Суροхова в 1945-1946 рр. в більшості було депортоване в УРСР й оселене в різних населених пунктах Тернопільської області. Інших своїми діями огорнула акція «Вісла». Останнім греко-католицьким парохом села був о. Данило Котис*.

Після виселення українських мешканців села церкву перейняла римо-католицька громада. Сьогодні це костел св. Міхала.

ред. Б. Тхір

* Шематизм греко-католицького духовенства злучених епархій Перемиської, Самбірської і Сянської на рік Божий 1936 — Перемишль, 1936 р.

Перший після Шашкевича закликав земляків

(Закінчення з 8 сторінки)

Антін Могильницький

(зберігаємо оригінальний правопис — ред.)

Два роки велять нам згадати в сім році Антона Могильницького. Він уродився 3. марта 1811 р., отже минуло недавно 100 літ від хвили його уродження. Як один з визначних послів першого галицького Союму, він на інавгураційнім засіданю його дня 15. Цвітня 1861 р. перший, відповідаючи на зазив о. Витвицького до братерської згоди між двома галицькими народами, вказав на єдиний спосіб зреалізованя такої згоди, отже знову-ж недавно минуло 50 літ від тої замітної хвили. Коли-б уже не з огляду на соті

роковини уродження, то бодай з нагоди п'ятидесятих роковин першої нашої маніфестації в галицькім Соїмі Антін Могильницький заслугоє на згадку.

Віповідаючи о. Витвицькому, Могильницький сказав: «Високо достойное собрание! Слова попередника о милости суть нам дороге, але на словах полягати не можем; ми требуем чину, доказательств, чтобы та милость объявила ся в собранию; мы просим, чтобы и skutki той милости перейшли в чин, бо суть ще рани незагоєні. Ви високи маєтком, інтелігенцією, кохайте наш нарід, аби-сте не були голова без членів, а ми члени без голови. Покажіть, жесте братя, жесте щирі други, покажіть, що в р. 1848 милость, єдність і вольность не були слова, но чини, а тогда всіх обивателей облобизаєм чи Лях чи Русин».

Таксамо в інтересі нашої справи промовляв Могильницький потім і в державній раді. Таким самим привязанем до рідного народа і його мови, до рідного краю і його памяток з минулих літ натхнені й нечисленні віршованя Могильницького.

Перший після Шашкевича взивав Могильницький земляків, чтобы полюбили рідну мову; перший після Шашкевича стрічав віршованим привітом нове національне відроджене з 1848 р. Та більше, ніж такі казієнні вірші, вплинули на сучасників дві поеми Могильницького — обі й доси популярні: «Русин вояк» і «Скит Манявський», обі — плоди того романтизму, що шукав собі вразу в культурі локального патріотизму, воскрешуючи славні традиції найближчої собі країни (...).

Митрополит Михайло Кардинал Левицький

Він народився 16 серпня 1774 у селі Пістинь Коломийського повіту Речі Посполитої, що на Покутті. Його батько був священником, шляхтичем гербу «Рогаля».

1790 року Михайло Левицький закінчив Станиславівську цісарсько-королівську гімназію — австрійська влада майже у кожному з адміністративних центрів Галичини (циркулів) відкривала німецькомовні класичні гімназії. Втім і у Станиславові.

Згодом Михайла Левицького рекомендують до навчання у Греко-католицькій Духовній Семінарії Барбареум у Відні — офіційна назва: «Королівська греко-католицька Генеральна Семінарія у Відні при св. Варварі» (Regium generale Seminarium Graeco-Catholicum Viennae ad Sanctam Barbaram.) — це була перша греко-католицька духовна семінарія. Була заснована імператрицею Марією Терезією (Maria Theresia Walburga Amalia Christina, 1717–1780) 1774 року у конвікті при церкві святої Варвари у Відні для навчання греко-католицьких священників імперії Габсбургів. Свої богословські студії Михайло Левицький завершив науковим ступенем доктора богослов'я.

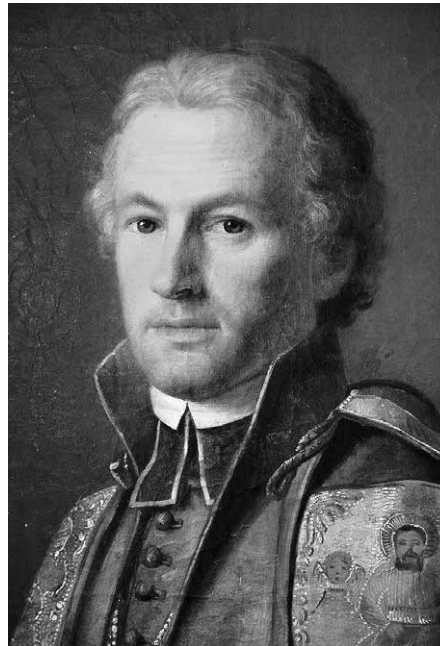
1798 року він був рукоположений на священника. А з 1797 року став префектом Львівської духовної семінарії, пізніше професором Святого Письма та пасторального богослов'я у Львівському університеті. Отож його кар'єра розвивалася, якщо не стрімко, то швидко.

З 1808 року він уже служить каноніком Галицької митрополії у Львові. У Греко-католицькій церкві канонік, від грецького κανων (палиця, переносно — правило, норма), або ж крилошанин чи капітуляр є вищим титулом священника в епархії — так само, як у римо-католицькій чи англіканській церквах

— найчастіше канонік є членом єпископської капітули. Є дійсні (при єпископській резиденції) та почесні каноніки, що мають лише титул, без будь-яких обов'язків, і право носити крилошанські відзнаки — пелерину і нарукавники.

З огляду на свої гідності і на 15-річчя священства (1813) Михайла Левицького рукопокладають на єпископа-ординарія Перемиської епархії.

А 17 серпня 1815 року австрійський

Кардинал Михайло Левицький

імператор Франц I (Franz II. Joseph Karl von Habsburg von Oesterreich, 1768–1835) призначає Михайла Левицького наступником Антіна Ангеловича — Галицьким Митрополитом та Львівським Архієпископом, а Папа Римський Пій VII (Pius Septimus, Barnaba Niccolò Maria Luigi Chiaramonti, 1742–1823) затверджує це рішення 8 березня 1816 року.

1846 року Михайло Левицький вже був номінований на Примаса Галичини, титул якого раніше традиційно

надавався тільки римо-католицькому єпископові.

1856 року Папа Пій IX (Pius IX, Giovanni Maria Mastai-Ferretti, 1792–1878) призначає Митрополита Михайла Левицького кардиналом (другим за чергою в УГКЦ). Кардинал (від. Латинського cardo — стрижень, вісь; cardinalis — головний) — найвища посадова особа Католицької Церкви після Папи, єпископ з правом голосу при виборі нового папи Римського, і член Колегії кардиналів, з посеред яких обирається папа Римський. Всі кардинали разом складають Колегію кардиналів або Священну колегію, що наділена правом на конклаві обирати папу Римського. Повна назва — Кардинал Святої Римської Церкви (Cardinalis sanctae romanae Ecclesiae). Таким чином українські церковні діячі входять у світову католицьку ієрархію найвищого рівня.

У церковному житті Михайло Левицький відомий своєю строгістю до духовенства, яке іноді занадто розслаблялося.

Будучи на посту перемишльського єпископа з 1813 року та в перших роках перебування у сані митрополита, він вів велику громадську та просвітницьку роботу — заснував 383 народних (парафіяльних) шкіл у древній Перемисько-Самбірській епархії — і піклувався про видання для них підручників; підтримав створення освітнього Товариства священників у Перемишлі (1816) і дяко-вчительського інституту (1817). Спільно з Іваном Могильницьким (1778–1831) українським освітнім і церковним діячем, філологом, одним з провісників національного відродження в Галичині, домагався запровадження викладання українською мовою у школах Східної Галичини.

(Закінчення на 18 сторінці)

Святоуспенська унівська лавра.

В Австралії ми маємо справді унікальну еміграцію

Розмова з Владикою Миколою Бичком, Єпископом Єпархії Святих Верховних Апостолів Петра і Павла УГКЦ в Австралії, Новій Зеландії та Океанії із осідком у Мельбурні (Австралія). Владика Миколай протягом одного тижня серпня був достойним гостем Ольштинсько-Гданської Єпархії УГКЦ.

— **Преосвященний Владико, початок Вашого єпископського служіння випало на вельми складний час. З одного боку пандемія коронавірусу, а зараз потім вторгнення московитів на українські землі. Дали, пастирське служіння для греко-католиків у далекій Австралії, Новій Зеландії та Океанії.**

— Час важкий і велике випробування для всіх нас. Моя єпископська хіротонія у Львові відбувалася 7 червня 2020 р., в умовах пандемії коронавірусу, отже, не міг я зразу прибути до місця свого служіння, а потрапив там лише через рік, у травні 2021 року. Минули так вже два роки мого перебування в Австралії. Інtronізація відбулася на храмове свято Верховних Апостолів Петра і Павла в Мельбурні. Два роки служу вже у справді далеких від нашого материка теренах, як третій єпископ Єпархії Святих Верховних Апостолів Петра і Павла із осідком у Мельбурні.

— **Прошу децю розповісти нашим читачам про себе й свою родину, навчання, дорогу до священства.**

— Отож, я народився ще в роки советського союзу і небагато з нього застав і набрав від нього того специфічного «добра». Моє рідне місто, це Тернопіль. Пам'ятаю малим хлопцем ті сумні роки, коли ще Церкву реально і дійсно переслідували. Ми в Тернополі мали тільки одну діючу цероковцю, Різдва Христового, що була, звісно, православною. Ми з батьками відвідували саме її, й вона мені запам'яталася як перший храм. Згодом, а був це кінець вісімдесятих років ХХ ст., в нас відкрилася вже перша наша церква, а це був катедральний собор Непорочного Зачаття. Тут почалися катехізації, тут перейняли працю Отці Редемптористи і саме тут почало розвиватися моє покликання. Згодом я почав ходити до першої церкви, яка була відбудована в Тернополі після виходу з підпілля. Була це церква Успення Пресвятої Богородиці, яку в 1962 р. зруйнували совіти. Саме в цій церкві здійснилося моє покликання.

Тут я прийняв рішення, що хочу стати монахом Редемптористом, хочу бути священником. Бачачи і зрозумівши добрий приклад їхнього духовного життя, працю, тоді, коли інші хлопці виїздили на канікули, мої ж були в монастирі зі священниками, з братією. Вони допомогли мені стати на шлях духовного життя.

— **Як до вашого, що би говорити, дуже поважного ставлення до духовності і вибору священничої дороги поставилися Ваші рідні?**

— Коріння роду моєї мами сягають Лемківщини, Ліська, а точніше села Суковате, хоча вона народилася вже в Україні, куди була вивезена її родина. Тато походить із села Нараїв (Бережанський район). Мої батьки прості українці, мирні люди, працювали й старалися виховувати мене з братом в християнському дусі, хоча ми, як діти, тоді не дуже хотіли в неділю відвідувати храм, коли інші собі відпочивали. Проте батьки на заохочували нас через силу. Переломним моментом в моєму дитячому, юнацькому віці став такий трафунок, коли на Йордан до мене підійшла монахиня, взяла за руку, завела в святелище і сказала, що буду прислужувати, тому що якраз не було кому цим зайнятися. З того моменту моє ставлення до Церкви різко змінилося й до храму я став приходити сам з власної волі в неділі, а згодом і кожного дня. Батьки не потребували якось спеціально мене заохочувати. Моя рідня розуміла мене і підтримувала, адже дорога, ясно відкрита переді мною й іншими дітьми, моїми колегами, нашими відданими духовними опікунами, могла вести тільки до добра.

— **Як Вам запам'яталася тодішня атмосфера в суспільстві України, зокрема у Вашому найближчому середовищі?**

— Все оцінюємо й розуміємо у порівнянні. Сьогодні маємо 2023 рік, а тридцять літ тому було по-іншому. Є велика різниця. Тоді був зрив, прощі, моління, здвиги відбувалися за участю соток тисяч людей. Дійсно прощі були велелюдні, а вівтарі потрібно було ставити перед храмами, щоби народ брав участь у Божественній Літургії. Згадаймо хоча би велику прощу до села Підлисся і Божественну Літургію на Білій Горі, де встановлений хрест в честь отця Маркіяна Шашкевича. Подія за участю

Владика Миколай Бичок. Єпископ Єпархії Святих Верховних Апостолів Петра і Павла із осідком у Мельбурні.

60 тис. вірян Греко-Католицької Церкви відбулася 6 серпня 1989 р.

Сьогодні це не до порівняння. Можна говорити, що колись на наше місто була тільки одна церква, а сьогодні їх багато. В Тернополі й найближчій околиці маємо їх біля 40. Сьогодні в Україні також багато релігійних течій, а до того доходять ще й секти, яким багато людей довіряє, бо вони щось пропонують, обіцяють, матеріального. Здвигів давнього формату не буває. Вони мають вже зовсім інший характер.

— **До того ще існує в народі реальне довір'я в забобон.**

— Це дійсно є така реальність, наприклад: «чорний кіт перейшов дорогу». Маємо проблему і перед нами виклики. Бо ж маємо і таке, що в церкві вірять Богу, а поза церквою і мамоні. Але це до певної міри. Переконані не потребують забобону.

— **Де Ви, Владико, здобували теологічну освіту і який був шлях служіння?**

— Філософію я мав у Львові, в нашому монастирі Редемптористів, а теологію в монастирі Редемптористів у Тухові (Польща). 2005 року я був висвячений на священника і практично через місяць перебував у Сибірі, місто Прокопівське, на місіях, де з 1958 р. наш отець Василій Рудка почав служити людям з Західної України, яких там повиселяла совітська влада. Коли я там прибув, у Прокопівську ми мали вже малий монастир, а з нього обслуговували ще 10 місцевостей на відстані до 300 кілометрів. Деколи доводилося служити і по →

Собор Святих Верховних Апостолів Петра і Павла у Мельбурні.

хатах, бо ж громада могла складатися тільки з кількох людей.

— **Що Ви знали на початку 2000-их років про нашу Церкву в Польщі?**

— Було це тоді, коли ми навчалися в семінарії в Тухові. Нас, східних семінаристів, тоді до себе, до Крилиць запросив отець Іван Піпка. Ми тоді в місцевій церкві співали Службу Божу. Були це перші моменти знайомства, коли ми вчилися в римо-католицькій семінарії, але мали також свого священника, свою Божественну Літургію, всі свої молитви. У цей час нашого навчання ми їздили і до Любліна, і до Перемишля, й в інші місця. В такий спосіб пізнавали життя місцевої громади. А знайомства, звичайно, підтримуємо до сьогодні.

Мабуть треба рішуче і з гордістю ствердити, що ми і тішимся, і віддаємо належну честь Українській Греко-Католицькій Церкві в Польщі. На еміграції життя Церкви своєрідне. Там, де ми маємо свою структуру, де маємо єпископа, де маємо парафії, там наше життя розвивається. Маємо також у світі такі країни, де офіційно наших структур нема. Ось приклад нашого єпископа, Степана Суса, якого можемо назвати єпископом світу, бо ж він відповідає за двадцять п'ять країн світу, де буває по одному священнику, де не маємо церков. А про Церкву в Польщі можна сказати, що це дозріла, здорова структура, яка має все, що потрібно.

— **Маючи особистий досвід життя в Україні, як ви бачите спосіб життя, зокрема духовного, в західному світі?**

— Говорячи про Австралію, ми маємо справді унікальну еміграцію, яку навіть годі порівнювати з якоюсь іншою країною. Маємо тут українців, що приїхали до Австралії 50 і більше літ тому. Маємо українців з Боснії, які емігрували в результаті війни в Югославії. Це були 80-ті роки. Ще належить відзначити, що це боснійці, але вони говорять українською мовою, а виїхали з регіонів, де мали цілі свої села, своїх священників. Більшість з них в Україні ніколи не були, а мають велике почуття української тотожності, яка зберігає історію, культуру, мову і духовність. За час незалежності України, до Австралії українців мало приїхало, що в більшості означає, що наші парафії, місії в основному складаються з тих, що прибули дуже давно та їхніх дітей чи внуків. Для мене, як єпископа, наших священників, монахинь, це велика відповідальність. Бо коли немає допливу нових людей, що, наприклад, відбувається у вас, нам треба докладати зусиль і шукати нових шляхів, як привести молодь до церкви. Мене дуже болить, бо ж бачу, що наші церкви старіють, не молодіють. Проблема і в цьому, що багато людей, відчувши добробут заходу, світський дух з антихристиянським поглядом, спостерігаючи всякі зловживання, про які чуємо останніми роками, складається на ситуацію, що люди відходять від Церкви, не довіряють їй. Така ситуація є не тільки в нашій Церкві, так само мають і римо-католики чи інші.

Цікаву ситуацію маємо в Аргентині, бо вони там тримаються. Чому? А тому, що вони є трошки бідніші, більше тягнуться до Церкви. Навіть багато їхніх церков не мають священників, але миряни збираються самі, моляться і це справді подиву гідний приклад.

— **Як офіційно називають УГКЦ в Австралії?**

— Офіційно це Єпархія Святих Петра і Павла в Мельбурні для українців католиків Австралії, Новій Зеландії та Океанії. Першим її єпископом був Владика Іван Пряшко, висвячений у 1958 р., і тоді також був проголошений екзархат, у 1993 р. висвятили Владика Петра Стасюка, який родом із Канади, третім єпископом став саме я, а варто відзначити, що усі три владика мають певне відношення до Тернополя — перший був родом із Збаража, другого рід походить із Чортківщини, а я вже з самого Тернополя. Всіх немов єднає особа Патріярха Йосифа Сліпого.

Мовою статистики, на сьогодні наша Єпархія в Австралії налічує 10 парафій, 11 місій, 25 священників (разом з дияконами), 10 монахинь. Крім того маємо священників, які допомагають нашій Єпархії, помимо що вони римо-католики (але мають біригуалізм). Саме вони, також різні чини, на самому початку дуже допомогли на у встановленні нашої Церкви у 1950-их роках. Їхні священники вивчили наш обряд, вивчили нашу культуру, вивчили мову і служили для наших людей. Вони нам дуже допомогли.

Вір'ян, греко-католиків маємо більше 7 тис., але осіб, що самі асоціюються з греко-католиками, українцями буде близько 35 тис.

Щодо наших перспектив, зачитую вам слова одного зі священників з Аделаїди, що потрапив сюди з Боснії в 2001 році, після навчання в Римі. Він сказав так, глянувши на парафію, «Вона мабуть скоро закритється, а вже маємо 2023 рік і вона існує».

Таке ось і наше, напевно повсюди, майбутнє.

— **Дуже дякую за цікаву розмову.**

ред. Богдан Тхір

Півтора року у казематах смерті

– військові артисти чекають від світу небайдужості

Серед тисяч узятих московськими варварами до неволі українських військових, але й цивільних осіб, у цьому й дітей, є артисти, які в складах військових художніх колективів, музикою, вокалом чи танцями, просто концертами підтримували у прифронтовій зоні, а то й на фронті, патріотичний дух українських воїнів, які станули на захист своєї батьківщини. Десятки оркестрантів потрапило до рашистської неволі. Чи не найбільше під час битви за Маріуполь. У московські кайдани у квітні минулого року потрапило й 19 оркестрантів 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контрадмірала Михайла Білинського з Миколаєва. Двох із них завдяки активним діям української дипломатії вдалося повернути до дому живими. Ще один — саксофоніст Святослав Салтиков у неволі помер. Після багатьох довго триваючих перемовин удалося повернути до рідного Миколаєва його тіло...

У ворожих казематах залишилося ще 16 музикантів миколаївської бригади. Відомо й про 9 інших музикантів, які перебувають у рашистській неволі. До недавня українська сторона не розголошувала про цей факт сподіваючись, хоча б на тинь гуманності ворога. Однак розмови успіху не принесли.

Представники не лише військових художніх колективів вирішили надати справі міжнародний розголос, оскільки гуманітарні правила Женевської конвенції зобов'язують ворога, на

вимогу, в цьому випадку України, негайно повернути з неволі людей, які не воювали зі зброєю в руках. Наголосити цю справу якнайширше, до Ольштинського відділу ОУП звернувся від імені оркестрів України, заступник начальника Заслуженого академічного зразково-показового оркестру Збройних сил України, диригент Сафет Джемалядінов, з ним, до речі Ольштинський відділ ОУП співпрацює понад два роки, звідти й звернення до нього. Сафет Джемалядінов надіслав ось таке звернення з проханням розповсюдити його якнайширше:

Вже більше 15 місяців у російському полоні перебувають 25 музикантів з українських військових оркестрів. 16 з них — це оркестранти 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контрадмірала Михайла Білинського. Російське вторгнення 2022 року застало їх на околицях Маріуполя, де учасники оркестру до останнього виконували свій обов'язок, підтримуючи бойовий дух побратимів. В березні, коли запаси їжі й боєприпасів були вичерпані, оркестранти перемістились на територію Маріупольського металургійного комбінату імені Ілліча. А в квітні вони потрапили до ворожого полону, де вже тривалий час перебувають у тяжких умовах. Кожен новий день там є великим випробуванням для життя і здоров'я хлопців. Адже російський полон — вбиває. Лише в квітні цього року вдалось повернути тіло Святослава Салтикова... Талановитого

молодого саксофоніста, який загинув у російському полоні...

Наші музиканти мають якнайшвидше повернутися додому. Щоб продовжувати грати свою музику для людей. Щоб робити цей світ кращим, а не переживати тортури. Щоб полегшувати своїм талантом життя для інших, а не переносити знущання. Музика не має бути вистраждана.

Україна від початку вторгнення на полягає на поверненні всіх своїх артистів додому, де на них чекають родини.

16.07.2023

На тих молодих хлопців-артистів чекають малі діти, дружини, родичі, кохані.

Степан Мізус

Фото оркестру передане Сафетом Джемалядіновим

«Усе моє, все зветься Україна»

Буває часом спігну від краси. Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, — оці степи, це небо, ці ліси, усе так гарно, чисто, незрадливо, усе як є — дорога, явори, усе моє, все зветься — Україна. Така краса, висока і нетлінна, що хоч спинись і з Богом говори.

Ліна Костенко

Один із отців-засновників «Просвіти»

– професор Омелян Огоновський

З серпня 1833 року народився галицький письменник, громадський діяч, мовознавець і літературознавець, довголітній голова Товариства «Просвіти» Омелян Огоновський (1833–1894).

Походив він із села Григорів на Рогатинщині. Його батько о. Михайло Огоновський був адміністратором тутешньої парафіяльної церкви Різдва Пресвятої Богородиці. В родині Огоновських було 12 дітей. Окрім найстаршого Омеляна, стали відомим галицькими діячами ще четверо його братів:

Олександр Огоновський (1848–1891) — вчений правник і громадський діяч, дійсний член НТШ, професор права, який викладав українською мовою у Львівському університеті, розробляв українську юридичну термінологію. Був співзасновником товариств «Дружній Лихвар», «Просвіта», НТШ, Руського педагогічного товариства («Рідна Школа»). У 1872–1876 рр. був редактором часопису «Правда» і став у 1885 р. першим головою народовецької політичної організації «Народна Рада».

Микола Огоновський (1850–1907) — священник, письменник, перекладач, редактор і видавець літературно-наукового часопису «Родимый листокъ» в Чернівцях.

Петро Огоновський (1853–1917) — педагог, вчений і громадський діяч. Голова «Просвіти» у 1906–1910 рр., дійсний член НТШ з 1899 р., професор Академічної гімназії у Львові, автор підручників з математики і фізики українською мовою. До речі, 20 липня минуло 160 років від дня народження П. Огоновського.

Іларій Огоновський (1854–1929) — класичний філолог, перекладач, автор «Методичної граматики руської мови» (1894, разом з В. Коцовським), «Словаря до Гомерової Одиссеї і Іліади».

Омелян Огоновський починав своє навчання в Бережанах. Там закінчив нормальну школу та 6 класів гімназії. Два старші класи закінчував у Львові, де й здав матуру у 1853 р., а у 1857 р. — греко-католицьку семінарію та теологію у Львівському університеті. Крім богословських наук, відбув курси з руської мови та літератури у Якова Головацького, а також з класичної філології та польської мови.

Був катехитом при Домініканській (німецькій) гімназії та професором класичної філології Академічної гімназії

у Львові. У 1865 р. отримав ступінь доктора філософії. А з 1867 — кафедру руської філології Львівського університету (після відходу Якова Головацького). У 1870 р. цісар Франц Йосиф I надав О. Огоновському звання професора руської мови і руського письменства.

Вченому довелося реформувати викладання руської мови та літератури в університеті й добиватися навчання живою мовою, замість мертвонародженого язичія, запровадженого Я. Головацьким. У 1877 р. його обирають деканом філософського факультету.

Омелян Огоновський став одним із засновників Товариства «Просвіта» (1868), Народної Ради (1885) і Наукового Товариства ім. Т. Шевченка (1893). Протягом 1877–1894 рр. він успішно керував «Просвітою», яка в ті часи охопила своїми філіями та читальними містами й села Галичини.

Найбільшою науковою праця О. Огоновського стала «Історія літератури руської». Вона залишилася незавершеною, у 1887–1894 рр. вийшли 4 томи в 6 книгах. Це була перша спроба син-

Професор Омелян Огоновський.

Пам'ятник на могилі О. Огоновського виконала фірма Генрика Пер'є, у медальйоні — мармуровий портрет роботи скульптора Антонія Рудзевича (1854–1914). У цьому ж гробівці поховані: дружина Омеляна — Фаліна з Недзведцьких Огоновська (1843–1908); їх донька Емілія Огоновська (1878–1906); Ольга з Огоновських (+1935) — дружина відомого галицького політика Костя Левицького; син Петра Огонов-

Площа Ринок у Бережанах.

тези української літератури. У 1881 р. О. Огоновський став членом Академії знань у Кракові.

Він був автором поезії «Хрест» (1860), драматичних творів «Федько Острозький» (1861), «Настасія» (1862), «Гальшка Острозька» (1877), українського перекладу «Слова о полку Ігоревім» (1876), біографій М. Шашкевича (1886), Т. Шевченка (1876, 1893), підручників та хрестоматій.

Помер Омелян Огоновський раптово 26 жовтня 1894 року, похований на полі 1 Личаківського цвинтаря у Львові.

ського — географ, дійсний член НТШ Володимир Огоновський (1895–1976) та інші члени родини (...).

Відаючи пошану братам Огоновським, у 1933 році Рада міста Львова перейменувала одну з вулиць на Новому Знесінні на вул. Огоновських. А у 1950 році, шукаючи симпатії Кім Ір Сена, цю вулицю назвали Корейською. І вона залишається такою донині. А вулиці Братів Огоновських немає на нинішній мапі Львова...

Ігор Мельник,
газета «Збруч» від 03.08.2013

20-ліття священства о. др Руслана Марцішака

Неділя 23 липня була дуже урочистою і святковою в парафіях нашого душпастиря, о. Руслана Марцішака. Саме цього дня парафіяни вітали свого пароха з 20-літтям священства.

Привітання склали парафіяни Старгарду, Інська і Рептова. Разом із вітаннями, квітами, подарунками, піснями був і відео-фільм — спогад важливіших подій в інській парафії. Особливим дійством були привітання від військовослужбовців Збройних Сил України, які в даний час перебувають у Польщі.

Отець Руслан отримав священничі свячення з рук Владики Івано-Франківського Софрона Мудрого 27 липня 2003 року. З 2003 року по 2006 служив у парафіях Варшава-Лом'янки і Лодзь. Від 5-ого лютого 2006 р. служить у парафіях Старгард та Інсько — це вже 17 гарних років.

Отець Руслан у слові до вірних розказав про свою дорогу до священства. Подякував своїм батькам за дар життя, Господу Богу за дар покликання, своїй дружині і родині за зрозуміння у щоденному житті, церковній прислужі й парафіянам. Подякував також всім, які не є місцеві, але приїжджають сюди, відвідують цей храм, є присутніми на літургії.

«Дорогі мої, 20 років тому 2003 року 28 липня в Івано-Франківську, я отримав священничі свячення з рук вже покійного Владики Івано-Франківського Софрана Мудрого. Дякую своїм Батькам, матері, батькові, які мене видали на світ і народили і дякую за те, що ніколи, особливо моя мама, не робила мені жодних проблем, вона завжди говорила: сину — це Твоє життя — Ти вибирай.»

Я все згадую, як мама раз мене запитала, як я ще вчився початковій школі,

в своєму рідному селі, може священником хочеш бути? Я не знав, хто це є священник, не було релігії, не було катехези, не було нічого, звідки я мав знати.

Я мав свої різні мрії — стати музикантом, провідником... І прийшов цей момент, коли мене покликав Всевишній і каже — підеш до семінарії.

Сьогодні за Вашу щирість, за Вашу радісність, радість, за Ваше добро дуже дякую. Бажаю Вам сили, наснаги, безпеки, бажаю Вам миру серед війни, яка зараз є. Миру серед війни, щоб мир був у Ваших серцях, щоб ми мали цей внутрішній мир, внутрішню єдність...»

Бажаємо Вам Отче міцного здоров'я і щастя, щедрих ласк Божих на дальше служіння нашій церкві і цілому українському народові.

Нехай Всевишній Господь Бог благословить Вам у майбутньому і наділює Вас своєю силою, щоб з радістю відзначати чергові ювілеї.

Парафіяльна спільнота Інська

Митрополит Михайло Кардинал Левицький

(Закінчення з 13 сторінки)

1815 року (за іншими даними — 1816) Михайло Левицький видав «Катехізіс», 1816 року «Буквар славенського язика». Обидві книги надруковані зрозумілою для простого народу українською мовою в Будапешті (що на той час називався ще Будюю). Львівська митрополічна консисторія зобов'язувала деканів купувати цей «Катехізіс» та користуватися ним у всіх церквах. Згодом «Катехізіс» набув популярності в обох галицьких єпархіях — Перемиській

і Львівській. Автором обидвох книг був І. Могильницький.

Та з часом Михайло Левицький став консерватором, близький до польсько-шляхетських кіл, і навіть став противником модерних віянь в суспільному і культурному житті Галичини. Ініціював цензурну заборону альманахів «Зоря» і «Русалка Дністровая», що їх видала «Руська трійця». Але то вже наступали інші часи.

Цікаво, що Михайло Левицький був учасником Віденського конгресу 1815 року. 1839 року виступив з протестом

проти ліквідації російським урядом унії на Правобережжі, Волині й Білорусі. Віденський конгрес був конференцією послів великих держав Європи, очолюваною австрійським дипломатом Клементом фон Меттерніхом (Klemens Wenzel Lothar von Metternich, 1773–1859), яка проходила у Відні з 1 листопада 1814 р. До 8 червня 1815 р.

Його мета полягала в тому, щоб врегулювати питання і перекроїти континентальну політичну карту після розгрому наполеонівської Франції попередньої весни, яка також відображатиме зміни після розпуску Священної Римської імперії вісім років тому. →

Парафіяльні хрести пам'яті

(Закінчення з 5 сторінки)

«На сьогоднішньому празнику я перший раз і дуже ним вражена. Атмосферою, кількістю людей, моліннями. Дуже дякую всій громаді, священникам, нашому отцю Андрію Залевському. Як чудово чути в Польщі українську мову, бути на Службі Божій. Це вражає мене і всіх нас. Це свято запам'ятеється на ціле життя. Ми дуже вдячні за таке хороше прийняття нас, українців, в Польщі. Дуже хочемо, щоб скоро закінчилася війна, а всі ми разом жили в добробуті й мирі» (Світлана з Іванофранківщини).

Владика Аркадій Трохановський проповідуючи до прочан, також, між іншими, віднісся до глибокої потреби єдності у кожному часі й місці: «Сьогоднішня подія єднає Церкву і народ, а єдності дуже треба нашому народові. Ми єднаємося з тими, які започаткували у цьому місці богослужіння. Вони не були байдужі до своєї церковної спадщини та національності. У них було бажання, щоби з того, чого вони навчилися, передавати іншим, навіть на чужині та бути собою. У них було бажання, щоби їх діти надалі говорили українською мовою. Це також наше свідчення».

Обов'язково належить ще відзначити, що в організації празника в парафії о. Григорія Столиці, від років невідмінно й жертвенно помагають місцеві українські байкерки й байкери до того ж слугуючи втомленим добрим словом, пиріжками та чорною кавою «в стилі отця Ріпещького».

(бт)

Під час революції 1848–1849 років в Австрійській імперії консервативний Михайло Левицький, о диво, підтримував створення Головної Руської Ради, заохочував духовенство до праці над просвітою народу, виявляючи, однак непослідовність у ставленні до інтриг польської політичної верхівки.

Помер і похований Митрополит Михайло Кардинал Левицький у Унівському монастирі 14 січня 1858 року Похоронними богослужіннями прощали найвищого церковного ієрарха і патріота по всій Галичині, у Відні, а також у Римі.

Незалежний культурологічний часопис «Ї»
Францішек Площанський

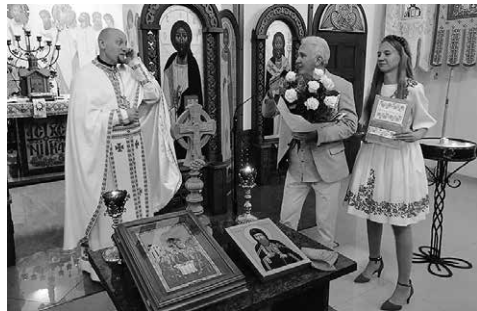
Всечесніший Отче Руслане! Вітаємо Вас з Ювілеєм 20-ліття священства!

Перш за все дякуємо Всевишньому за дар Вашого життя, за те, що покликав Вас до священничого служіння та за те, що прислав Вас до нашої, невеликої інської і старгардської громади. А Вам дякуємо за гарні своєю мудрістю і глибиною слова проповіді, за Вашу нестандартну працю з нами і над нами, за Вашу дбайливість за нас.

Прийміть від нас найщиріші вітання: нехай Всевишній Господь Бог щедро обдарує Вас здоров'ям, щастям, радістю і всіми Своїми ласками; нехай любов нашого Спасителя надалі наповнює Ваше апостольське серце, а віра і надія ніколи не опускає; нехай добрий Господь благословить Вам у Вашій місії голошення правди і добра та у Вашому сімейному житті; нехай Всевишній скріплює Ваші зусилля у дальшій священничій послугі на благо нашої Церкви і цілого українського народу.

Просвічайте нас своїми науками і ведіть до небесного Отця, нехай Вам Бог благословить на многі і благі літі!

Вдячні парафіяни Інська і Старгарду

Вроджене прагнення

(Закінчення з 1 сторінки)

до рук газету або заглянути до інтернету. Сусід України «постарався» і драматично актуальним став заклик св. Івана: «Дітоньки! Не любимо словом, ані язиком, лише — ділом і правдою» (1 Ів 3, 18). Так є від 2014-го року. Журналістка «Тигодніка Повшехнего» Моніка Андрушевська в одному з численних репортажів („ТР” 33/2015) з зони АТО представляє Віктора. Цей боєць був в усіх найгарячіших точках, спить тільки вдень, щоби вночі спати могли інші, віддає найкращу зброю своїм підлеглим, бо «насамперед йдеться про їхню безпеку», і не може собі простити, що виконав наказ вийти з-під Іловайська, де лишилися найкращі люди. Вважає, «що має християнський обов'язок присвячувати себе іншим». А його наречена крізь сльози питає, як бути з кимось, хто віддає себе за цілий світ.

Походить він з Хмельниччини, «регіону без перспектив», де особливо відчувається українську безнадію. Тому вийшов на Майдан, щоби інші хлопці мали шанс на зміну.

Йому 33 роки. Каже, що в цьому Христовому віці «людина дозріває до свого призначення. Може і для мене буде якимось воскресінням, якимось „після війни”. Тепер я втомлений. Так, це ідеальний час, щоби воскреснути».

Поет Ігор Астапенко, вже після повномасштабного вторгнення Росії, написав про своїх побратимів. Одним з них є Саня. Він «Ніколи не бачив моря. Ніколи в житті Уявіть! У Києві був тільки раз. Давно. А Сані уже сорок шість. Я бачу в очах його хвилі і чайок. Великий сяйливий маяк. А Саня ніколи не бачив моря. Його позивний — моряк».

Все закінчиться добре. Всі п'ять, які не завагалися йти на фронт, щоби ділом виявити любов до братів і сестер, матимуть шанс здійснити свої мрії: «У небі літак оберізує сонце сумним візерунком війни. Ямовчки курю і заплющую очі і бачу, як п'ятеро ми гуляємо мирним морським містечком. І спробуй нам хто завадь. І Саня уперше в житті своєму стрибає в солону гладь...».

Віктор вже воскрес, бо «Ми знаємо, що ми перейшли від смерті до життя, бо любимо братів. Хто не любить, той у смерті перебуває» (1 Ів 3, 14). Саня, Ігор і трьох інших бійців також.

А може після війни, всупереч песимізові Віктора, що «ніколи цього не побачу», хтось запросить його до «Варшави, Парижа, Риму, Тель-авіву, Відня», і він вперше вийде з України? Було б це діло любові. А Саня «Моряк» матиме нагоду побачити море, на якому не буде смертоносних московитських ракетноносців.

о. Богдан Панчак

Упокоївся д-р Стефан Чебеняк

На 91 році життя, 9 серпня 2023 р. упокоївся в Ольштині Стефан Чебеняк, уродженця Улюча над Сяном, доктор педагогічних наук, колишній працівник ольштинського

Центру підготовки педагогічних кадрів й освітніх досліджень, активний місцевий церковний та громадський діяч.

Улюцька сім'я Чебеняків мала трое дітей. Крім Стефана, були ще дві сестри. Після насильного переселення в 1947 р. українських мешканців села в рамках акції «Вісла», родина Стефана оселилася в Ольштинському воєвідстві де, у Квідзині, Стефан став навчатися у професійному ліцеї. Закінчивши додатково, після ліцею, педагогічні курси, Стефан Чебеняк став працювати у професійно-технічному училищі в Дзержоні. Тут зустрічався з вже відомими цілій нашій громаді о. Василем Гриником та о. Євстахієм Хархалісом. Активно включився в організування греко-католицького душпастирства в місті.

Чуеш, брате мій,
Товаришу мій,
Відлітають сірим шнуром
Журавлі у вирій.

Кличуть: кру-кру-кру,
На чужині умру,
Заки море перелечу,
Крилоньки зітру...

Богдан Лепкий

На початку 1960-их рр. Стефан Чебеняк захистив докторську дисертацію й став працювати в ольштинських освітніх структурах.

Працюючи в Ольштині, д-р Ст. Чебеняк став відомий в середовищі, як активний діяч на громадській ниві. У 1970-их рр. заангажувався в організування греко-католицької парафії в столиці Вармії та Мазур. Коли в ольштинській парафії душпастирські обов'язки обняв о. Ярослав Москалик, д-р Стефан Чебеняк, як голова церковної ради, разом з отцем почали клопотання про площу під будівництво храму. Клопотання закінчилися успіхом

і 1997 р. почалося будівництво храму, яке завершилося його освяченням Владикою Мартиняком у 2000 році.

У проповіді, під час Заупокійної Літургії в ольштинському соборі Покрови Пресвятої Богородці 12 серпня, Владика Аркадій Трохановський згадуючи покійного наголосив: «Цим похороном ми дякуємо Господу Богу за дар його життя, за цей благословенний час, даний кожному, кому в ньому появилася покійний Стефан. Дякуємо за Його життя, переповнене всякими добрими подіями і вчинками, творчими помислами та їх реальним здійсненням».

Вічна Пам'ять Стефану Чебеняку!

приятелі, редакція «Благовіста»,
нащадки односельчан з рідного Улюча

Вітання отцю митрату Йосифу Улицькому

Дорогий отче Йосифе!

Цього року 20 серпня виповнилося 40 років з дня ієрейських свячень, які Ви прийняли в церкві в Любачеві. Вітаємо Вас з цим ювілеєм дякуючи Господу Богу за дар Вашого життя і Вашого жертвовного священничого служіння в Його Винограднику.

Прийміть щирю подяку за самовіддану та ревну працю, постійну молитву, добрий провід та Ваш особистий приклад, яким засівете в душах вірян зерно миру, доброти, розуміння, милосердя та співчуття.

Висловлюємо вдячність для Вас, як далекоглядного провідника сучасної доби за все, що Ви зробили і перенесли задля формування і піднесення в нас свідомості неповторної ідентичності спадкоємців Святвоволодимирового хрещення та патріотичного духу в українському народі.

Відкриття пам'ятника св. Володимиру Хрестителеві Русі-України та зглиблення спадщини Київського князя, площа перед церквою з назвою «Сквер Хрещення Русі-України», утворення в церкві санктуарію св. Володимира та постійна молитва за єдність дітей Святвоволодимирового хрещення, «Володимирові читання» - це вартісні для нас надбання, що нагадують про понад тисячолітню історію Київського Християнства та понад тисячолітню історію державності України і є в наших часах особливим орієнтиром. Ваша відвага і розвага, поєднання молитви і щоденної праці, знання минулого і сьогодення на високому рівні, це помагає нам бути кращими християнами, свідомими українцями в так важкий час війни з московським агресором.

Дякуємо і бажаємо щедрого Божого благословення, здоров'я, сили продовжувати і побільшувати душпастирську опіку, бажаємо заступництва Пречистої Діви Марії на многі і благі літа!

*Парафіяни гданської конкатедральної парафії,
Українське Християнське Братство св. Володимира,
Гданський гурток Об'єднання Українців у Польщі*

БЛАГОВІСТ — суспільно-релігійний бюлетень. Видає Українська Греко-Католицька Церква у Польщі. Редакція працює на громадських засадах. Редагує колегія: **Владика Аркадій Трохановський, о. митрат Богдан Панчак, о. Микола Костецький** — координатор від Перемисько-Варшавської архієпархії, **о. Євген Сухий** — координатор від Вроцлавсько-Кожалінської єпархії. Відповідальний редактор **Богдан Тхір (бт). Аркадій Стопа** — технічні консультації. *Погляди авторів публікацій не завжди сходяться з точкою зору редакції. В оправданих випадках застерігаємо собі право виправляти і скорочувати авторські тексти.*

Kuria bp, ul. Biskupa Jana Śnigurskiego 2A, 37-700 **Przemysł**, tel/fax 16 678-78-68, e-mail: kuria@przemyslgr.opoka.org.pl; **Kuria bp**, Pl. Nankiera 15a, 50-140 **Wrocław**, tel./fax 71 343-94-77; fax 71 343-94-67, e-mail: konsystoria@wro-gda.opoka.org.pl; **Kuria bp**, ul. Lubelska 12, 10-405 **Olsztyn**, tel: 89 539 60 48, e-mail: eparchia.kontakt@gmail.com

Adres redakcji: BŁAHOWIST; ul. Kościuszki 28/3, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 89 761-04-21, e-mail: blahowist@poczta.onet.pl, konto: Bank Spółdzielczy w Górowie Ił, Nr 08 8855 0004 2003 0006 3515 0001